

társadalomnak keretein belül ígér a csodaváróknak megváltást, ugyanakkor, amidőn szimatos lélektannal a tökeellenes magatartás leplező fortélyához nyul, mélyen megfelel az értelmiség belső ellentmondásainak. A példa rá Németország, ahol még a fejlett, haladó értelmiség soraiból is számosan mentek át a fasizmus táborába. És kétségtelen, hogy a fasizmus győzelmei ezt a folyamatot csak egyre erősítik. Az értelmiség ama rétege, amely politikailag a szociáldemokráciánál állapodott meg — s ezek aránylag nagy számmal voltak, kivált ott, ahol a szociáldemokrácia a kormányzásban aktíve vett részt — legalább is olyan gátlással telített, mint a tiszta polgári elem. Az értelmiség szellemi észjárásának a szociáldemokrácia fejlődéssel nyíló célkitűzése megfelelő platform volt arra, hogy lelki konzervatizmusát haladó társadalmi ideológiákkal pótolja. De magának a szociáldemokráciának térhódítása az értelmiség soraiban nem kevésbé volt a radikális állásfoglalás akadály. Bizonyos, hogy nagy belső felszabadulásra, öntudati tisztázódásra, és következményvállalásra van szüksége annak az értelminek, aki a világnézetek mai polgári feszültségében és élet-halál harcában a szocialista világnézet és cselekvés felelősségét vállalja. Mert egyet ne feledjünk: az értelmiségi elem ma még polgári társadalomban él, beágyazva annak anyagi és érzelmi determinációiba, minden anyagi és eszmei kockázat súlyával nyugodt, ha ezzel a renddel szemben a harcoss állásfoglalást vállalja. Ez eléggé fel nem becsülhető valóságos erő, amellyel számolni kell.

Az értelmiség dilemmája szükségképpen társadalmi helyzetéből és öntudati beállítottságából adódik, s a polgári társadalom már hanyatló szakaszában, az anyagi és ideológiai alapok megrendülésevel éles jelentőséget kap. Am ezt a dilemmatikus helyzetet tulbecsülni hiba volna. A leghatékonyabb nevelő eszköz a negyedik rend tényleges élre kerülése és építő uttörése, enélkül az értelmiség változatlanul betölti megfejtésre váró szerepét az osztályok egymással való harcában, anélkül, hogy magatartását bizonyossággal előreláthatnók.

MALTHUSTÓL — HITLERIG. Malthus tanítását, hogy az élelmiszerek számtani arányban, viszont a népesség mértani arányban gyarapszik — ami viszont a tömegnyomor forrása volna — rég meghazudtolta a valóság. Malthus a késői feudalizmus gondolkodója volt, aki korának és társadalmának gazdasági visszaságait és ellentmondásait — a kisszámú angol lordok anyagi bősége, s a dolgozók szegénysége — a mondott természettörvényre vezette vissza, hogy ekként is elterelje a figyelmet a társadalmi valóságról. A malthusi tanítás végső következménye a nemi léttől való tartózkodásban fejeződött ki. Nemi önmegtartóztatás a szülések megelőzése céljából, amelynek bősége viszont a tömegnyomor oka volna. A malthusi tanítást éppen a társadalmi fejlődés adta meg a kegyelemdőfést. Az ifjú kapitalizmus, amely a malthusi feudalista-korszak társadalmi rendjét felváltotta, egy új és fejlettebb gazdasági termelő módot indított el, amelynek minél számosabb munkaerőre volt szüksége. A „gyermekcsapás” félélmét a „gyermekáldás” öröme váltotta fel. A gyermekmunka a tőkés szemében annál becsesebb volt, mert kénye-kedve szerint zsákmányolhatta ki, s a szaporodási készség fellendülése megteremtette azt az ipari tartaléksereget, amely biztosítja a bérlenyomást, s ekként a tőkés hasznát mozdítja elő. A tőkés gazdálkodás terjeszkedésre törő természete, az imperialista háborúk nem kevésbé szóltak a „gyermekáldás”, a „Kanonenfutter” ideológiája mellett. A fegyverkezési versennyel párhuzamos volt a születési verseny, s a nemzetek statisztiki-

kusai s a hivatalos „tényezők“ a szaporodási statisztikák számoszlopaival ijesztgették népeiket és serkentették őket a nemes versenyre, amelyben alulmaradni a nemzeti nagyság ára volt. A franciákat a német szaporulat mumusával ijesztgették — a pángermánizmus rémével — a németeket viszont az oroszok még kiadósabb szaporodásával, a pánszlávizmus fenyegetésével. És tényleg Európa lakossága, amely 1800-ban 175 millió volt, 1900-ban már 425 millióra rúgott. De a század elején beállott a visszaesés. Már a háború előtt felütötte fejét az egyke, bizonyos társadalmi rétegekben. A háborút követő években, kivált a strukturális válság egyetemessé válásával a születések száma valamennyi európai államban, s az Egyesült államokban is, rohamosan hanyatlott. E. K o h n könyvében (Der internationale Geburtenstreik) plasztikus képet ad erről. Elég egyetlen adat: Berlinben a háborút követő években megkötött házasságok 60%-a gyermeknélküli! Németország, amely szaporodási ütemével egykor a franciákat nyugtalanította, ma vezet az elnéptelenedésben. „A nemzetközi szülés-sztrájk“ időben összeesik a monopolkapitalizmus kialakulásával. A ropant arányú tőkekonzentráció, a racionalizálás, s a túltermelési válságokkal párhuzamos a születések számának gyorsuló zuhanása. Marx előrelátása igazolódott: a tőke nagyarányú koncentrációja egyidejűleg a proletárretek legmélyebb nyomorát idézi fel. A törvényhozások eljárásai meddőknek bizonyultak. A magzatelhajtás üldözése, a fogamzást megelőző szerek terjesztésének tilalma, valamint az egyes országokban a házasulóknak nyújtott holmi kedvezmények nem változtattak az elnéptelenedés egyre kifejezettebb célzatán. Németországban pl. évenként hozzávetőleg egy millió magzatelhajtást végeznek — I. W o l f f, polgári közgazdász becslése szerint — s a tiltott beavatkozás következtében évenként 20 ezer nő veszti életét. Ugyanakkor évente 1—2 ezer nő kerül magzatelhajtás bűncselekménye miatt a bíróságok elé, de csak az alsó néposztályok soraiból. Számokban alig lehet kifejezni azt az emberpocsékolást, amit a divó törvényhozás jelent. Nem is szólva azokról a testi és lelki következményekről, amelyeket a tiltott beavatkozás magután von. De még oly nagy brutalitás sem képes változtatni az emberek magatartásán. Gyermekáldást prédikálni a milliós munkanélküliség, a krónikus nyomor korszakában nemcsak meddő, de esztelenség is. A születések hanyatlása következménye a gazdasági rendszer krónikussá vált krízisének, miként a születésszabályozás következménye — amelyet Oroszország megvalósított — hasonlóan ennek a helyzetnek az eredménye. De amíg Oroszországban a születési arányszám még mindig magas Európa többi országához viszonyítva, ugyanakkor a magzatelhajtások száma a legalacsonyabb, noha megengedett, az abortus halálozási arányszáma is egészen alacsony. (25.000-re jut 1 haláleset!)

Ennek a körülménynek a következménye, hogy a 160 milliós Oroszország évi népességszaporulata három és félmillió! A számok mögött persze társadalmi törvényszerűségek vannak, amelyekkel szemben groteszk tréfaként hat a mai német rendszer ama fejtetőre állított tanítása, amely a gyermektelenséget jelöli meg a gazdasági krízis okául, szemben azzal a felfogással, amely a gyermektelenségben a krízis egyik következményét látja. Egy a német propagandaminisztérium által kiadott füzet arról akar meggyőzni, hogy a krízis oka a fogyasztók aránytalanul kevés száma, s a gyermekszaporodás szintjének emelkedésével a munkanélküliség magától megszűnnék. Ez a német csodabogár azt próbálja velünk elhitetni, hogy a szegény anya gyermekfélelmének nem a nyomor a szülőoka, ha-

nem ellenkezőleg, a szegény gyermek azért éheznek, mert nincsenek eléggé számosan! Mintha minden felnőtt és gyermek életszükséglete kielégített volna, mintha nem tudná mindenki, hogy a szegény gyermekek $\frac{1}{5}$ -e hiányosan táplált, s ugyanakkor szemünk előtt a javak garmadáját pusztítják el. És ekkor még új „fogyasztókat”, a meg nem született gyermekek millióit reklamálja az új német felfogás, amidőn a német élőket se képesek kenyérrel és munkával ellátni. Ugyanakkor, amidőn a német nagyipari vállalatok óriási nyereségeket mutatnak fel, a hadiipar urai fantasztikus profitokat zsebelnek be, s az „Osthilfe” akció újabb százmilliókat nyel el, a szociális nyomor gondját az „Eintopfgericht” szegénytelen karikatúrájával, könyörögs és kényszeradományozással véli megoldani. Am de a Contra-Malthus teória, amelyet kiagyaltak, szubjektív szociológiai funkciójában oda-céloz, hogy elterelje a társadalmi valóságról a figyelmet. Mert a krízis oka — szerintük — nem a tőkés termelési rend belső ellentmondása, hanem az elapadt gyermekáldás! Objektív társadalmi funkciója pedig az „ágyútöltelék” termelése. A németeket ma vezetőik kinevezték „Herrenvolk”-nak, amely faji kiváltságosságával az emberiség irányítására hivatott. A kátyuba jutott német monopolkapitalizmus a régi magasabbrendűség hagyományával készíti elő imperialista vállalkozását. A „Führer” könyve („Mein Kampf”) efelől nem hagy kétséget. „Die Vermehrung unserer Rasse... dass unser Volk zur Erfüllung der auch ihm vom Schöpfer des Universums zugewiesenen Mission heranzureifen vermag.” Ezért kell a gyermek, a „fogyasztó”, s ezért kell a meg nem született gyermekeket felelőssé tenni a krízisért! Nem hisszük még a mai német tömeghódítás atmoszférájában sem, hogy ennek a népesedéspolitikai novumnak fogantaja lehetne.

(Nagyszőlős)

(N. B.)

AZ ÚJ NÉMET ALKOTMÁNY TERVEZETE jelenleg még csak papíron van meg (Nicolai: Grundlagen der kommenden Verfassung, Berlin 1933.) tételei azonban — tekintettel arra, hogy szerzőjét maga Hitler bizta meg, még 1931-ben az új német alkotmány elkészítésével — máris figyelmet érdemelnek. Az új alkotmány szerzője elsősorban a köztársasági Németország jogrendszerének ama liberális vonásai ellen kel ki, amelyek nem vették figyelembe a nemzeti s főleg a faji eszmét s ez utóbbit teszi meg az új német közjog alapjává: elveti a római jogot s a „hagyományos germán jog” visszaállítását sürgeti. Az államhatalom bírtokosa — a tervezet szerint — a Führer, a nemzeti szocialista párttal egyetemben. Ezzel kapcsolatban egy Német Rend megszervezését követeli, melynek a klérusnak az Egyházban betöltött szerepéhez hasonló a hivatása (7. o.) A Német Rend saját törvényei szerint él; a Birodalom törvényei nem kötelezők rá. A Birodalom Führer-je egyben a Rend feje. Ahhoz, hogy valaki a Rend tagja lehessen, nem elég német-árjának lenni, tagok csak azok lehetnek, akik ezen felül kivételes áldozatokat hoztak az új Németországért. A Führer örököse minden további nélkül tagja a Rendnek (24. o.) A Birodalom politikai és morális élete fölött a Rend által delegált 60 tagú szenátus őrökdi. A Birodalom tagállamai megmaradnak; a centralizáció azonban fokozódik. A Birodalom hatáskörébe tartoznak a külpolitikai-, a háborús-, a tengerészeti-, a gyarmati-(?), a posta-, a közlekedési-, a törvénytudományi-, és bank-ügyek (45. o.) Minden állam élén egy u. n. Statthalter (helytartó) áll, akit a Führer nevez ki. Ennek a Német Rendbe kell tartoznia. (22—23. o.) Az államok adminisztrációjának legfőbb ellenőre a Führer, akinek a ren-